

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) โครงการวิจัยและพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน

(ภาษาอังกฤษ) Research and Development of Community Capacities in Tourism Management in the Upper Northern Region of Thailand.

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปี 2551 จำนวนเงิน 2,526,550 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 23 กันยายน 2551 ถึง สิงหาคม 2552

ชื่อผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไตรแสง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นายกฤษตธี สุนันตา	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นายเอกพิชญ์ ชินะขำ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลีรัตน์ จันทรเชื้อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
นางสาวสุชาดา สายทิ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว 2) พัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยครอบคลุมการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การตลาดนำเที่ยวและบริการตลอดจนจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ 3) ประเมินผลการพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว พื้นที่ดำเนินการวิจัย คือ 8 หมู่บ้านซึ่งเป็นการขยายผลการจากพัฒนาโครงการจัดการท่องเที่ยวในโครงการย่อยที่ 1 ในโครงการวิจัย 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนจังหวัดละ 1 หมู่บ้าน การรวบรวมข้อมูลครอบคลุมการเริ่มโครงการ ระหว่างดำเนินการและภายหลังการพัฒนา โดยการใช้เครื่องมือชุมชน สนทนากลุ่ม สัมภาษณ์แบบเจาะลึกและใช้แบบประเมินผล

ผลการดำเนินการวิจัยและพัฒนา พบว่าความต้องการของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเกิดจากปัญหา 4 ประการ คือ 1) ชุมชนขาดความรู้ ทักษะ และเจตคติในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยว 2) ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว 3) ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่กระทบสิ่งแวดล้อมและชุมชน และ 4) ชุมชนขาดทักษะในการปฏิบัติงานในฐานะมัคคุเทศก์ของชุมชน ส่วนการพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะควรดำเนินการ 3 เรื่อง คือ 1) การประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน และ 3) การลงมือปฏิบัติและบริการท่องเที่ยว

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมได้กำหนดไว้ 4 หน่วยการเรียนรู้คือ 1) ความรู้เบื้องต้นของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวทางเลือก 2) หลักและกระบวนการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์ชุมชน และ 4) การพัฒนาทักษะแรงงานด้านการท่องเที่ยว

ผลการประเมินพบว่า หลักสูตรควรเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยการบูรณาการกิจกรรม 4 ด้าน คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ 3) ตลาดการท่องเที่ยว และ 4) บริหารจัดการเชิงบูรณาการ

Abstract

This study has 3 objectives, namely, 1) to explore problems and needs on tourism participatory development, 2) to develop tourism strengthening by using the participatory approach, and 3) to assess community tourism strengthening. Locale of the study are 8 villages in 8 provincials research network. Collecting of data covered project initiating, implementing, and after project finished. Methodology used are community analysis, workshops, focus group discussion, and interview by using evaluation questionnaires.

The result of the study were as follows:

1) Community participatory development needs are caused by it's constraint of (1) knowledge, skills and attitude in coordination, (2) knowledge and skills on tourism planning, (3) knowledge and cognition in implementing several activities by not effecting to an environmental and community, and (4) skill of tourism local guide.

2) Need for skill or capacity in community tourism development are collaborating and management, community tourism activities development, and implementing on Tourism services.

3) Training Curriculum Development are guided by community as follows: (1)Introductory to Tourism Industry and alternative tourism (2) Community tourism administration (3) tourism resources, environment, and tourism activities implementation, and (4) tourism labor skill development.

4) Assessment results found that to enrich trainees, Curriculum should stimulate community tourism strengthening management by integrating of 4 activities: (1) Tourism site and tourism resources development (2) Accommodation and Services development (3) Tourism market, and (4) Integrated management.